



LIETUVOS RESPUBLIKOS KONKURENCIJOS TARYBA

NUTARIMAS

DĖL ATSISAKYMO PRADĖTI NAGRINĖJIMO PROCEDŪRĄ DĖL UAB „BENDRAS FINANSAVIMAS“ REKLAMOS ATITIKTIES LIETUVOS RESPUBLIKOS REKLAMOS ĮSTATYMO REIKALAVIMAMS

2017 m. vasario 28 d. Nr. 1S-25 (2017)

Vilnius

(1) Lietuvos Respublikos konkurencijos taryba 2017 m. vasario 28 d. posėdyje išnagrinėjo klausimą dėl atsisakymo pradėti nagrinėjimo procedūrą dėl UAB „Bendras finansavimas“ (kodas 303259527) reklamos atitikties Lietuvos Respublikos reklamos įstatymo reikalavimams.

Konkurencijos taryba n u s t a t ė:

(2) Konkurencijos taryba 2017 m. sausio 16 d. gavo Lietuvos bankų asociacijos (toliau taip pat – Pareiškėjas) skundą¹ (su 2017 m. sausio 31 d. gautu skundą papildančiu raštu²) dėl UAB „Bendras finansavimas“ (toliau taip pat – Bendrovė) vaizdine bei garsine forma skleidžiamos virtualios paskolų platformos „Savy“ reklamos.

(3) Skunde Pareiškėjas nurodė, kad UAB „Bendras finansavimas“ per radiją bei socialiniame tinkle „Facebook“ skleidžia reklamą. Pavyzdžiui, nurodo: „<...> bankai užsispyrę kaip asilai <...> Nėra darbo sutarties – paskola nė krust <...> savy.lt – čia ir su verslo liudijimu, ir su individualia veikla skolina“, „<...> bankai yra kiaulės <...> flirtuoja, o kai reikalas – palieka ant ledo. <...>“, „Šių laikų karaliams nerūpi paprastas žmogus. BANKAS“, „Bankai skirtingi, plokštelė ta pati. Parodykite darbo sutartį“, „Bankas paskolina skėtį, kai oras geras, o kai pradeda lyti – pareikalauja jį gražinti“, „Žmogus, dirbantis pagal verslo liudijimą arba individualią veiklą – ne žmogus. Bankus Arogantijus <...>“. Be kita ko, kaip matyti iš Pareiškėjo pateiktų duomenų, Bendrovės skleidžiamoje reklamoje, pavyzdžiui, šalia liekno sudėjimo sportuojančių žmonių, įvardinamų „paprastais žmonėmis“, vaizduojamas stambus asmuo, įvardinamas „bankininku“ arba šalia reklamoje esančio teiginio: „Jonas banke“, pateikiama žalios mėsos nuotrauka, kai tuo tarpu šalia teiginio: „Jonas SAVY“, vaizduojamas patenkinto žmogaus veidas. Pareiškėjo nuomone, be kitų skunde įvardintų požymių³, Bendrovės skleidžiama reklama yra klaidinanti bei neleidžiama lyginamoji. Tokią poziciją Lietuvos bankų asociacija grindė keliais argumentais.

(4) Pareiškėjas nurodė, jog UAB „Bendras finansavimas“ skleidžiama informacija sudaro klaidingą išpūdį, jog bankai nesuteikia paskolų asmenims, dirbantiems ne pagal darbo sutartis, taip paveikiant vartotojo ekonominį elgesį vietoje bankų pasirinkti Bendrovės teikiamas paslaugas. Tačiau Lietuvos bankų asociacijos turimais duomenimis, bankai teikia kreditus ne tik asmenims, dirbantiems pagal darbo sutartis, bet ir tiems, kurie dirba pagal autorines sutartis ar vykdo individualią veiklą. Pareiškėjas pateikė įvairių bankų interneto svetainių, kuriose nurodyta minėta informacija, nuorodas.

¹ Bylos 1 tomas, 1-12 lapai.

² Bylos 1 tomas, 17-28 lapai.

³ Atsižvelgdama į aplinkybę, jog Pareiškėjas skunde, be kita ko, nurodė, kad UAB „Bendras finansavimas“ skleidžiama reklama yra neetiška, neatitinka padorumo bei teisingumo principų, Konkurencijos taryba Pareiškėjo skundo dalį dėl nagrinėjamos informacijos atitikties Reklamos įstatymo 4 straipsnio reikalavimams pagal kompetenciją išnagrinėti pasiuntė Valstybinei vartotojų teisių apsaugos tarnybai (bylos 1 tomas, 14 lapas). Pastaroji informavo, jog 2017 m. vasario 22 d. priėmė nutarimą, kuriuo pradėjo nagrinėjimo procedūrą „Dėl UAB „Bendras finansavimas“ galimo Lietuvos Respublikos reklamos įstatymo pažeidimo“ (bylos 1 tomas, 42 lapas).

(5) Anot Pareiškėjo, nagrinėjama informacija yra lyginamoji reklama, nes joje tiesiogiai nurodomi UAB „Bendras finansavimas“ konkurentai – bankai bei pateikiamas Bendrovės bei bankų teikiamų paslaugų lyginimas. Pareiškėjo nuomone, bankai, jų veikla bei teikiamos paslaugos yra diskredituojami Bendrovės skleidžiama reklama. Pareiškėjo teigimu, nagrinėjami teiginiai yra ir neteisingi, todėl Bendrovės skleidžiama reklama yra pažeidžiami reikalavimai lyginamajai reklamai, įtvirtinti Reklamos įstatymo 6 straipsnio 1 bei 5 punktuose.

(6) Siekdama visapusiškai įvertinti susidariusią situaciją, Konkurencijos taryba 2017 m. vasario 2 d.⁴ kreipėsi į UAB „Bendras finansavimas“. Bendrovė 2017 m. vasario 15 d.⁵ pateikė informaciją apie virtualios paskolų platformos „Savy“ reklamos sklaidos mastą, trukmę ir kitas aplinkybes.

(7) UAB „Bendras finansavimas“ teigimu, nagrinėjama reklama yra teisinga, be kita ko, reklama nėra pažeidžiami Reklamos įstatymo 6 straipsnio 1 bei 5 punktai, kuriuose numatyti reikalavimai lyginamajai reklamai.

(8) Nustatyta, kad Lietuvos banko pateikiamais duomenimis, šiuo metu Lietuvoje veikia 6 Lietuvos banko licenciją turintys komerciniai bankai, 8 užsienio bankų filialai, 1 užsienio bankų atstovybė bei 291 Europos Sąjungos bankas, veikiantis Lietuvos Respublikoje neįsteigus filialo⁶.

Konkurencijos taryba k o n s t a t u o j a :

(9) Reklamos įstatymo 1 straipsnio 1 dalyje nustatyta, jog šio įstatymo tikslas – gerinti vartotojų informavimą apie prekes ir paslaugas, ginti vartotojų teises ir teisėtus interesus, saugoti sąžiningos konkurencijos laisvę.

(10) Reklamos įstatymo 5 straipsnis draudžia naudoti klaidinančią reklamą. Pagal Reklamos įstatymo 2 straipsnio 3 dalyje pateiktą klaidinančios reklamos apibrėžimą, klaidinančia reklama laikoma reklama, kuri bet kokių būdu, įskaitant ir jos pateikimo būdą, klaidina arba gali suklaidinti asmenis, kuriems ji skirta arba kuriuos ji pasiekia, ir kuri dėl savo klaidinančio pobūdžio gali paveikti jų ekonominę elgesį⁷ arba kuri dėl šių priežasčių pakenkia ar gali pakenkti kito asmens galimybėms konkuruoti. Kai sprendžiama, ar reklama yra klaidinanti, atsižvelgiama į jos teisingumą, išsamumą ir pateikimo kriterijus, numatytus minėto įstatymo 5 straipsnio 2 dalyje.

(11) Lyginamoji reklama apibūdinama kaip reklama, kurioje tiesiogiai arba netiesiogiai nurodomas reklamos davėjo konkurentas, jo prekės ar paslaugos (Reklamos įstatymo 2 straipsnio 4 dalis). Lyginamosios reklamos naudojimo Reklamos įstatymas savaime nedraudžia. Vis dėlto tam, kad lyginamoji reklama būtų teisėta, ji privalo tenkinti visas Reklamos įstatymo 6 straipsnyje numatytas sąlygas.

(12) Pareiškėjas kreipėsi į Konkurencijos tarybą, prašydamas pradėti nagrinėjimo procedūrą dėl UAB „Bendras finansavimas“ reklamos atitikties Reklamos įstatymo 5 bei 6 straipsniuose nustatytiems reikalavimams. Lietuvos bankų asociacijos teigimu, per radiją bei socialiniame tinkle „Facebook“ apie virtualią paskolų platformą „Savy“ skleidžiama informacija laikytina klaidinančia bei neleidžiama lyginamąja reklama.

(13) Anot Pareiškėjo, tiek garsine, tiek vaizdine forma UAB „Bendras finansavimas“ skleidžiama informacija turėtų būti laikoma neleistina lyginamąja reklama, nes, visų pirma, ji klaidina vartotojus. Reklamoje skleidžiamais teiginiais taip pat diskredituojami bei menkinami bankai, jų veikla bei teikiamos paslaugos.

(14) Kaip minėta (11) pastraipoje, vadovaujantis Reklamos įstatymo 2 straipsnio 4 dalimi, lyginamąja reklama pripažįstama tokia reklama, kurioje tiesiogiai arba netiesiogiai nurodomas reklamos davėjo konkurentas, jo prekės ar paslaugos. Todėl Reklamos įstatymo prasme reklama gali būti laikoma lyginamąja, net jei konkurento prekės ar paslaugos nėra aiškiai nurodomos

⁴ Bylos 1 tomas, 30-32 lapai.

⁵ Bylos 1 tomas, 35-39 lapai.

⁶ Prieiga per: <https://www.lb.lt/bankai>. Prisijungimo laikas: 2017 m. vasario 22 d. (bylos 1 tomas, 41 lapas).

⁷ Ekonominis elgesys – reklamos vartotojų sprendimai ar veiksmai, susiję su prekių ar paslaugų įsigijimu, ūkine komercine, finansine ar profesine veikla (Reklamos įstatymo 2 straipsnio 1 dalis).

reklamoje, bet joje netiesiogiai atpažįstamos. Kitaip tariant, pakanka užuominos (konkurentą apibūdinančio požymio), iš kurios vidutinis vartotojas⁸, kuris yra pakankamai informuotas, protingai apdairus, atsižvelgiant į socialinius, kultūrinius ir kalbinius veiksnius, galėtų suprasti, kuris reklamos davėjo konkurentas turimas omenyje, ir tai bus laikoma lyginamąja reklama.

(15) Tokią išvadą patvirtina ir teismų praktika. Pavyzdžiui, Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas (toliau – LVAT) pažymėjo⁹, jog lyginamosios reklamos faktui konstatuoti nėra būtinas reklamos davėjo konkurento įvardijimas reklamoje tiesiogiai nurodant jo pavadinimą. Tokiai reklamai priskirtina ir reklama, kurios turinys leidžia vidutiniam (paprastam) vartotojui identifikuoti reklamos davėjo konkurentą. Europos Sąjungos Teisingumo Teismas nurodė, kad tam, kad būtų konstatuotas reklaminio skelbimo lyginamasis pobūdis, būtinas aiškus arba netiesioginis reklamuotojo konkurento arba jo siūlomų prekių ar paslaugų nurodymas. Kitaip tariant, reikia įvertinti, ar reklama leidžia vartotojams aiškiai arba netiesiogiai atpažinti vieną ar kelias konkrečias įmones arba jų siūlomas prekes ar paslaugas, kaip konkrečiai nurodytas reklamoje¹⁰.

(16) Virtualios paskolų platformos „Savy“ reklamoje, skleidžiamoje per radiją bei socialiniame tinkle „Facebook“, reklamos vartotojams skelbiama žinutė, jog UAB „Bendras finansavimas“ pinigus skolina palankesnėmis sąlygomis nei bankai. Tačiau šiuo atveju nėra pagrindo nagrinėjamoje reklamoje pateiktą informaciją laikyti lyginamąja reklama Reklamos įstatymo 2 straipsnio 4 dalies prasme.

(17) Šiuo aspektu pažymėtina, jog nagrinėjamu atveju nėra pagrindo teigti, kad vidutinis vartotojas, susipažinęs su nagrinėjama reklama, susidarytų įspūdį, kad vienas ar keli konkretūs bankai bei jų teikiamos paslaugos yra nurodomi reklamoje. Nė viename skleidžiamame teiginyje nėra nurodomas konkretus bankas ar keli bankai. Be to, nors reklamoje nurodoma tam tikra paslauga – paskolos suteikimas, tačiau nagrinėjamoje reklamoje nėra nurodomos bankų konkrečios paskolos, jų rūšis (pavyzdžiui, būsto vartojimo ar kitos rūšies paskola) ir sąlygos, kurios kaip nors leistų identifikuoti konkretų ar kelis konkrečius bankus. Tuo tarpu, pažymėtina, jog skirtingų bankų teikiamų paskolų spektras nėra tapatus, be kita ko, minėto pobūdžio paslaugas skirtingi bankai teikia nevienodomis sąlygomis.

(18) Pažymėtina, kad, kaip nurodyta nutarimo (8) pastraipoje, Lietuvoje veikia ne vienas ar keli bankai, o didesnis jų skaičius.

(19) Todėl, įvertinus aplinkybę, kad reklamoje nei tiesiogiai, nei netiesiogiai nėra daroma nuoroda į vieną ar kelis konkrečius bankus ar jų teikiamas paslaugas bei atsižvelgus į tai, kad UAB „Bendras finansavimas“ konkurentų, t. y. bankų, skaičius šiuo atveju yra ženklus, nėra pagrindo teigti, kad vidutinis vartotojas, kuris yra pakankamai informuotas, protingai apdairus ir kurio atžvilgiu vertinama reklama, iš nagrinėjamos reklamos galėtų identifikuoti vieną ar kelis konkrečius UAB „Bendras finansavimas“ konkurentus.

(20) Taigi, šiuo atveju virtualios paskolų platformos „Savy“ reklamai, kuria yra siūloma pinigų skolintis, naudojantis UAB „Bendras finansavimas“ teikiamomis paslaugomis, ir kuri yra skleidžiama per radiją bei socialiniame tinkle „Facebook“, nėra taikytinas Reklamos įstatymo 6 straipsnis, todėl nėra pagrindo dėl minėtos reklamos pradėti nagrinėjimo procedūrą.

(21) Pabrėžtina, kad yra pagrindas atsisakyti pradėti Lietuvos bankų asociacijos skunde nurodytų aplinkybių tyrimą ir dėl Bendrovės reklamos atitikties Reklamos įstatymo 5 straipsnio reikalavimams, kadangi toks tyrimas neatitinka Konkurencijos tarybos veiklos prioriteto. Ši išvada darytina, atsižvelgus į toliau nurodomas aplinkybes.

(22) Pagal Reklamos įstatymo 25 straipsnio 7 dalį, Konkurencijos taryba gali atsisakyti pradėti pranešimo (skundo) nagrinėjimo procedūrą, jeigu pranešime (skunde) nurodyto šiame

⁸ Reklamos įstatyme vartojama „vidutinio vartotojo“ sąvoka yra suprantama taip, kaip ji apibrėžta Lietuvos Respublikos nesąžiningos komercinės veiklos vartotojams draudimo įstatymo 2 straipsnio 13 dalyje.

⁹ LVAT 2005 m. lapkričio 17 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A¹-931/2005, UAB „Tele2“ v Konkurencijos taryba.

¹⁰ Europos Sąjungos Teisingumo Teismo 2007 m. balandžio 19 d. sprendimas byloje Nr. C-381/05 *De Landtsheer Emmanuel*, 17, 22 p.

įstatyme nustatytų reikalavimų pažeidimo nagrinėjimas neatitinka Konkurencijos tarybos veiklos prioritetų.

(23) Siekdama skirti didžiausią dėmesį veiksmingai vartotojų teisių ir teisėtų interesų apsaugai vykdant reklamos naudojimo priežiūros veiklą, Konkurencijos taryba 2013 m. rugsėjo 24 d. nutarimu Nr. 1S-135 „Dėl Lietuvos Respublikos konkurencijos tarybos veiklos, atliekant reklamos naudojimo priežiūrą, prioriteto“ patvirtino savo veiklos prioritetą, atliekant reklamos naudojimo priežiūrą – atlikti Reklamos įstatymo 5 ir 6 straipsniuose nurodytų reikalavimų, draudžiančių naudoti klaidinančią ir neleidžiamą lyginamąją reklamą, pažeidimų nagrinėjimo procedūrą ar pagal kompetenciją imtis kitokio pobūdžio veiksmų, jei tokie Konkurencijos tarybos veiksmai galėtų reikšmingai prisidėti prie veiksmingos vartotojų teisių ir teisėtų interesų apsaugos.

(24) Tuo pačiu nutarimu patvirtintame Konkurencijos tarybos veiklos, atliekant reklamos naudojimo priežiūrą, prioriteto įgyvendinimo principų apraše (toliau – Aprašas) įtvirtinti principai, kuriais vadovaujantis Konkurencijos taryba sprendžia klausimą dėl nagrinėjimo procedūros atlikimo tikslingumo ir apimties. Vertinant, ar nagrinėjimo procedūra atitinka veiklos prioritetą, vadovaujamasi Apraše nustatytais įtakos veiksmingai vartotojų teisių ir teisėtų interesų apsaugai, strateginės reikšmės bei racionalaus išteklių naudojimo principais. Kaip nurodyta Aprašo 5 punkte, nė vienas iš šių principų neturi iš anksto nustatytos lemiamos įtakos Konkurencijos tarybos sprendimui dėl konkrečios nagrinėjimo procedūros atlikimo, tačiau Konkurencijos tarybai gali pakakti įvertinti reikšmingas aplinkybes pagal vieną iš principų, kad galėtų priimti sprendimą dėl nagrinėjimo procedūros atlikimo tikslingumo.

(25) Vertinant Lietuvos bankų asociacijos Konkurencijos tarybai pateiktą skundą, kuriame prašoma pradėti nagrinėjimo procedūrą dėl UAB „Bendras finansavimas“ reklamos atitikties Reklamos įstatymo reikalavimams ir šio skundo atitiktį Konkurencijos tarybos veiklos prioritetui, atsižvelgtina į Apraše įtvirtintus veiklos prioriteto vertinimo principus: įtakos veiksmingai vartotojų teisių ir teisėtų interesų apsaugai (Aprašo 8.1 punktas) bei racionalaus išteklių naudojimo (Aprašo 8.3 punktas).

(26) Pagal Aprašo 9 punktą, Konkurencijos taryba vertina tikėtiną nagrinėjimo procedūros įtaką veiksmingai vartotojų teisių ir teisėtų interesų apsaugai. Toks vertinimas paprastai apima, bet nebūtinai apsiriboja, galimo pažeidimo pobūdžio bei aplinkybės, ar draudžiamoje reklamoje pateikiama informacija gali pažeisti reikšmingos dalies vartotojų interesus, vertinimą. Tuo tarpu pagal Aprašo 13 punktą, Konkurencijos taryba siekia atlikti nagrinėjimo procedūras, kurioms reikalingi Konkurencijos tarybos ištekliai būtų proporcingi tikėtiniems nagrinėjimo procedūrų rezultatams.

(27) Vertinant nustatytas aplinkybes įtakos veiksmingos vartotojų teisių ir teisėtų interesų apsaugos kontekste, pažymėtina, jog dauguma UAB „Bendras finansavimas“ reklamoje pateiktų teiginių bei iliustracijų yra abstraktaus pobūdžio, nukreiptų į bankų reputaciją, nepateikiant jokios informacijos apie konkrečias paslaugas bei jų teikimo sąlygas. Todėl šiuo atveju nėra pagrindo teigti, jog tokie abstraktaus pobūdžio teiginiai vidutiniam vartotojui galėtų sudaryti konkretų, vienareikšmišką įspūdį, jog, kaip nurodė Pareiškėjas, bankai neteikia paskolų asmenims, kurie dirba ne pagal darbo sutartis.

(28) Tuo atveju, jei kai kuriuos UAB „Bendras finansavimas“ reklamoje nurodytus teiginius vidutinis vartotojas galėtų suprasti taip, jog bankai galimai neteikia paskolų asmenims, kurie pajamas gauna ne iš darbo teisinių santykių, net jei tokie teiginiai ir neatitiktų reklamai taikomų teisingumo, išsamumo bei pateikimo būdo kriterijų, nėra pagrindo teigti, kad nagrinėjamu atveju tokie teiginiai dėl savo galimai klaidinančio pobūdžio galėtų reikšmingai paveikti vartotojo ekonominę elgesį. Reklama iš esmės nebuvo skirta informuoti vartotojus apie konkrečias paslaugų sąlygas, kainas ar kitas savybes, kurios galėtų itin reikšmingai paveikti vartotojų ekonominę elgesį. Be to, vidutinis vartotojas gali įvertinti, kad paskolos suteikimas priklauso nuo konkrečių aplinkybių, kurios kiekvienu atveju būtų vertinamos paskolas teikiančio subjekto. Pasinaudojimas paskola yra susijęs su finansiniu, neretais atvejais – ilgalaikiu įsipareigojimu, kurį prisiimdami asmenys paprastai įvertina ne vieną, o įvairius pasiūlymus, šių pasiūlymų sąlygas bei kitas aplinkybes. Todėl šiuo atveju mažai tikėtina, jog vidutinis vartotojas, susipažinęs su nagrinėjama

Bendrovės reklama, priimtų sprendimą apsiribodamas tik reklamoje esančia, metaforomis bei iliustracijomis perteikiama, informacija bei susipažinimui neieškotų informacijos apie kitus paskolas teikiančius subjektus ir jų teikiamas paslaugas.

(29) Todėl, atsižvelgiant į išdėstytas aplinkybes, yra pagrindo teigti, jog UAB „Bendras finansavimas“ reklamoje skleidžiami teiginiai negalėtų reikšmingai paveikti vartotojų teises ir teisėtus interesus, o tikėtina nauda, kurią galėtų gauti vartotojai, nustačius Reklamos įstatymo pažeidimą, būtų nežymi.

(30) Vertinant nustatytas aplinkybes racionalaus išteklių naudojimo principo kontekste bei atsižvelgiant į aplinkybę, jog UAB „Bendras finansavimas“ reklama negalėtų reikšmingai paveikti vartotojų teisių ir teisėtų interesų, šiuo atveju pažymėtina, jog Bendrovės reklamos atitikties Reklamos įstatymo reikalavimams nagrinėjimui reikalingi Konkurencijos tarybos ištekliai būtų neproporcingi tikėtiniems nagrinėjimo procedūros rezultatams. Taigi, nagrinėjimo procedūros pradėjimas lemtų neracionalų Konkurencijos tarybos išteklių naudojimą, todėl pradėti reklamos nagrinėjimo procedūrą nėra tikslinga.

(31) Galiausiai, atkreiptinas dėmesys ir į tai, kad Konkurencijos taryba dėl UAB „Bendras finansavimas“ skleidžiamos virtualios paskolų platformos „Savy“ reklamos pranešimų (skundų), išskyrus Pareiškėjo skundą, nėra gavusi.

(32) Įvertinus šias aplinkybes, konstatuotina, kad Lietuvos bankų asociacijos nurodytų faktinių aplinkybių tyrimas neatitinka Konkurencijos tarybos veiklos prioriteto ir sudaro pagrindą atsisakyti pradėti reklamos nagrinėjimo procedūrą.

(33) Atkreiptinas dėmesys, kad, kaip nurodyta Aprašo 6 punkte, Konkurencijos tarybos sprendimas atsisakyti pradėti nagrinėjimo procedūrą dėl to, kad ji neatitinka veiklos prioriteto, nereiškia, kad UAB „Bendras finansavimas“ skleista reklama negali pažeisti teisės aktų reikalavimų. Šiuo atveju pažymėtina, jog asmenys, kurių teisės ir įstatymų saugomi interesai pažeidžiami, turi teisę įstatymų nustatyta tvarka kreiptis į teismą su ieškiniu.

Vadovaudamasi Reklamos įstatymo 25 straipsnio 5 dalies 1, 5 punktu bei 7 dalimi,

Konkurencijos taryba n u t a r i a :

Atsisakyti pradėti nagrinėjimo procedūrą dėl UAB „Bendras finansavimas“ reklamos atitikties Reklamos įstatymo reikalavimams.

Nutarimas per 30 dienų nuo jo priėmimo dienos gali būti skundžiamas Vilniaus apygardos administraciniam teismui.

Pirmininko pavaduotojas, pavaduojantis
pirmininką

Elonas Šatas